

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Amersfoort en Omstreken
Jaargang 2 januari 1993 Nummer 1

STICHTING STICHTSE GESCHIEDENIS

Op 28 september jl. werd een bijeenkomst gehouden van afdelingsbestuur en medewerkers met als gast de heer F. Vogelzang, consulent regionale geschiedbeoefening. Bedoeling van de bijeenkomst was een wederzijdse kennismaking.

Nadat de heer Manche een beschrijving had gegeven van de taak en werkwijze van de N.G.V. en haar organen - misschien niet voor 100 % terecht gaan we ervan uit dat zijn informatie u bekend is - gaf de heer Vogelzang een uiteenzetting over doel en opzet van de Stichting Stichtse Geschiedenis (SSG). Zijn samenvatting laten we hier volgen.

"De Stichting Stichtse Geschiedenis heeft tot doel het ondersteunen van niet-professionele organisaties in de provincie Utrecht die zich bezig houden met lokale of regionale geschieden is. Voor deze ondersteuning beschikt de stichting over een consulent regionale geschiedbeoefening. De taak van de SSG valt uiteen in drie deelgebieden: contacten leggen en samenwerking bevorderen, deskundigheidsbevordering en ondersteuning.

De SSG wil contacten en samenwerking tussen de historische verenigingen in de provincie bevorderen, door onder meer het organiseren van contactdagen, het uitbrengen van een nieuwsbrief en het met elkaar in contact brengen van historische verenigingen omdat samenwerking tot goede resultaten kan leiden.

De contactdagen zijn gewijd aan een centraal thema, waar deskundigen een korte inleiding over geven en door middel van een forumdiscussie de aanwezigen de gelegenheid wordt geboden daarover van gedachten te wisselen. Tevens kunnen op deze contactdagen ervaringen en informatie worden uitgewisseld.

De nieuwsbrief geeft informatie over de verschillende bezigheden van historische verenigingen in de provincie, beschrijft nieuwe ontwikkelingen op het gebied van lokale en regionale geschiedenis en bevat een themakatern, waarin een onderwerp wordt uitgediept dat speelt binnen de historische verenigingen. Tevens wordt informatie over tentoonstellingen, lezingen, excursies, nieuwe publikaties, opgravingen etc. opgenomen.

Ook de deskundigheidsbevordering is een onderdeel van de taak van de SSG. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het organiseren van cursussen, studiedagen en symposia, door initiatieven te nemen om te komen tot uitgave van de provinciale kadastrale atlas en een lopende provinciale bibliografie. Dit eerste jaar zijn de cursussen 'presenteren' en 'het schrijven van een wetenschappelijk artikel' opgezet; in de komende jaren zal dit aanbod worden verbreed. Samen met de provincies Gelderland en Overijssel is een cursusoverzicht gemaakt, waarin alle cursussen op het gebied van musea en geschiedenis zijn opgenomen. Cursussen kunnen ook op verzoek van verenigingen worden georganiseerd en samenwerking tussen verenigingen kan ook hier verrijkend werken.

Zeer belangrijk is de directe ondersteuning van de historische verenigingen: de consulent is altijd aanspreekbaar wanneer er vragen, ideeën of problemen zijn gerezen. Hij gaat dan op zoek naar oplossingen, toepassingsmogelijkheden, of mensen en instellingen die zouden kunnen helpen. Het samenstellen van een sprekerslijst is onderdeel van deze taak en ook het maken van een database met deskundigen op historisch gebied. Ook verzoeken om een historisch onderzoek te entameren kunnen naar de daarvoor geschikte instanties worden doorgegeven. In organisatorische zin kan de consulent ook ondersteunen: wanneer een vereniging een bepaald project wil opzetten of een evenement wil doen plaatsvinden en daarvoor gaarne deskundige hulp ontvangt, kan de consulent worden benaderd."

Het afdelingsbestuur onderhoudt van tijd tot tijd contact met de consulent. De leden zullen daarvan indirect profijt trekken. Maar u kunt de consulent ook rechtstreeks benaderen (030-343880). En voorts kunt u in onze bibliotheek de door de SSG op schrift verspreide informatie (cursusgids, nieuwsbrief) inzien.

POSTZEGELS

Er is al zo vaak op gewezen: als u iemand schrijft naar aanleiding van gegevens die u van de Contactdienst hebt gekregen, sluit dan altijd een postzegel voor antwoord in. Het is opvallend hoe vaak dit nog wordt "vergeten".

Soms echter blijkt dit opzettelijk te gebeuren getuige de brief die een van de redactieleden een dezer dagen ontving. Een citaat uit deze brief:

"Als u wat gevonden heeft waar ik wat aan zou kunnen hebben, zou u dan zo vriendelijk willen zijn dit naar mij op te sturen. U hoeft geen postzegel te plakken want ik ben bereid de strafport te betalen. Ik doe dat

omdat van alle brieven die ik verstuur met een extra antwoordzegel er 1 op de 30 teruggestuurd wordt. Dus dit is een stuk goedkoper. U moet alleen niet uw adres op de achterzijde van de envelop vermelden want dan krijgt u hem zelf weer in de bus."

Eén op de dertig: we kunnen dat nauwelijks geloven. Maar vast staat dat veel brieven onbeantwoord blijven. Vergeet u niet dat ook een negatief antwoord een antwoord is.

Dus:

Als u iemand om inlichtingen vraagt, sluit dan een postzegel voor antwoord in;

Als iemand u om inlichtingen vraagt en een postzegel insluit, geef hem of haar dan antwoord, ook al kunt u betrokkene niet helpen.

Wellicht ten overvloede merken wij nog op dat dit pleidooi niet alleen van toepassing is op via de Contactdienst tot stand gekomen correspondentie tussen leden.

DE KERK VAN JEZUS CHRISTUS VAN DE HEILIGEN DER LAATSTE DAGEN

In zijn voordracht op 14 oktober 1992 betoogde de heer A.G. van Dam dat de genealogische werkzaamheden van de Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen zijn terug te voeren op enkele religieuze uitgangspunten:

Plaatsvervangend dopen: Een ieder moet gedoopt zijn om éénmaal zalig te kunnen worden. Niet ieder is gedoopt of gedoopt zoals het moet. De gestorvenen wordt alsnog de mogelijkheid geboden gedoopt te worden. Hun namen worden verzameld, waarna in de tempel door de leden van de kerk de plaatsvervangende doop voor hen kan worden ontvangen.

Plaatsvervangend huwelijk: uitgaande van dezelfde religieuze basis treedt een echtpaar plaatsvervangend op "ter verzegeling" van een vroeger huwelijk.

Om deze "handelingen te kunnen uitvoeren moeten persoonsgegevens beschikbaar zijn. Hierin ligt dus de basis van de genealogische werkzaamheden van deze kerk. Thans zijn 150.000.000 namen verzameld. Door middel van computerprogramma's wordt gestreefd naar groepering per gezin. Het hele bestand is ter beschikking voor iedereen.

De brochure van het Centrum voor Familiegeschiedenis te Apeldoorn geeft het volgende overzicht van de gegevens.

1. Een groot aantal fiches waarop namen staan van personen, van wie alreeds een genealogie, kwartierstaat of delen daarvan, stamreeksen of min of meer losstaande gegevens zijn uitgezocht. Dit zijn uitsluitend gegevens die rechtstreeks of via een genealogische vereniging aan de kerk voor onderzoek zijn aangeboden.
2. Een aantal fiches waarop in alfabetisch volgorde de namen staan van auteurs, die genealogisch onderzoek hebben verricht, met daarbij een omschrijving van wat zij hebben gepubliceerd.
3. Een stel microfiches waarop voornamelijk trefwoorden staan met verwijzingen naar de bron, waar deze betrekking op hebben.
4. Een catalogus op microfiches waarin alle door de verschillende kerken en burgerlijke standen geschreven boeken zijn genoemd. Hierin kan men in één oogopslag zien vanaf welk jaar er van een bepaalde kerk boeken beschikbaar zijn. Al deze boeken zijn overgebracht op microfilm. Deze kunnen besteld worden. Zij blijven dan drie maanden voor u beschikbaar om de voor u belangrijke gegevens daar uit te halen. Vanzelfsprekend moet dit gedaan worden binnen het gebouw van het centrum, waar leestoestellen gratis beschikbaar worden gesteld.
5. De Internationale Genealogische Index (IGI). Deze omvat enkele duizenden microfiches waarop ongeveer 150.000.000 namen staan van personen die in het kader van stamboomonderzoek door leden van de kerk zijn uitgezocht en voor anderen beschikbaar zijn gesteld. Deze gegevens hebben een aanwas van ca. 10.000.000 namen per jaar. Om de vier jaar komt er een nieuwe editie van de IGI uit, waarin deze aanwas is verwerkt.

Het aanvragen van een microfilm kost f 11,-. Een fotokopie van gegevens van een microfiche of microfilm kost f 1,25.

Voor een bezoek aan het centrum is het maken van een afspraak noodzakelijk (055-211179). De openingstijden zijn dinsdag en vrijdag van 13.00 tot 17.00 uur. Het adres luidt: Boerhaavestraat 62, 7316 LH Apeldoorn.

25 JAAR WGod (Werkgroep Genealogisch Onderzoek Duitsland)

Verslag van de lezing op 12 november 1992 door mevrouw A. van Loo-Ditmar

In vroegere tijden had men in Friesland en Groningen en later ook in andere delen van het land behoefte aan werkkrachten om te helpen bij het binnenhalen van de oogst. In vrij groten getale kwamen daartoe werklieden van over onze oostgrens naar deze streken. Zij werden Hannekemaaiers of Kiepkerels genoemd.

Het kwam vaak voor dat zij in Nederland bleven en hier trouwden.

Maar zij waren niet de enige immigranten vanuit Duitsland. Zo trokken ook de blekerijen rond Haarlem veel Duitse werkkrachten aan. Een andere belangrijke bron vormden de militairen. Zo vocht bijvoorbeeld zowel onze Prins van Oranje als zijn tegenstander Alva met huurlegers die voor het grootste deel uit Duitsers bestonden. De soldaten namen soms hun vrouw mee, die dan dienst deed als bijv. wasvrouw, anderen trouwden hier hetzij met een Nederlandse, hetzij met een Duitse vrouw en bleven dan in Nederland wonen.

Zulke huwelijken werden meestal ingeschreven in een boek dat werd bijgehouden door de legerpredikant of aalmoezenier. Slechts weinige van die boeken zijn bewaard gebleven en dan betreft het meestal nog de Schotse Regimenten.

Kerkboeken in Duitsland bevinden zich in zeer veel gevallen nog bij de dominee of pastoor. Indien men een onderzoek in deze boeken wil starten is het dan ook verstandig om eerst naar deze mensen te schrijven om te vragen of zij bereid zijn u inzage te verstrekken. Uiteraard moet men dan wel eerst de godsdienst van de betrokken voorouder weten.

Het is trouwens aan te bevelen nooit zomaar naar Duitsland te reizen en een archief binnen te stappen. De gastvrijheid is er voor genealogen minder groot dan we in Nederland gewend zijn. Aan de andere kant komt het ook voor dat, als men in de brief duidelijk heeft gesteld naar wie u in welke periode op zoek bent, men al enkele boeken voor u heeft opgezocht en klaar gelegd.

Als u schrijft, sluit dan altijd een Duitse postzegel of een internationale antwoordcoupon in en vermeld altijd het "Postleitzahl". Dat laatste is noodzakelijk omdat in Duitsland heel vaak meerdere plaatsen eenzelfde naam dragen. Een postleitzahlboek is verkrijgbaar op de ledenvergaderingen van de WGod en uiteraard op alle Duitse postkantoren. De kosten bedragen ongeveer DM 3,-.

Opgemerkt zij dat men voor gegevens uit plaatsen vlak over onze landsgrens meestal ook in Nederland terecht kan. De meeste gegevens zijn namelijk ook beschikbaar op het Centraal Bureau voor Genealogie (CBG) en ook in het Rijksarchief in Zwolle.

Het CBG beschikt trouwens over veel meer gegevens die voor uw onderzoek nuttig kunnen zijn, zoals bijvoorbeeld Duitse genealogische jaarboeken. En als u dan toch in Den Haag bent: De Koninklijke Bibliotheek heeft zeer veel gegevens over Duitsland. Hiervan mag speciaal genoemd worden Andréas Handatlas die zich daar in de openbare leeszaal bevindt. Deze oude Duitse atlas is een onmisbare bron voor oude Duitse plaatsnamen.

Onderzoek in Duitsland wordt o.a. bemoeilijkt door het feit dat Duitsland in de tijd waarin we meestal geïnteresseerd zijn bepaald geen eenheid vormde. Eerder kan men spreken van een lappendeken van vele kleine staatjes. Daarbij komt dat vele namen, zowel persoons- als plaatsnamen, die we in onze archieven tegenkomen vernederlandst of verbasterd zijn. Veelal ging degene die een inschrijving verzorgde alleen maar op zijn gehoor af. In vele gevallen kan het boek van S. Hart "Geschrift en Getal" hier uitkomst bieden.

Het bevat een lijst van verbasteringen van persoons- en plaatsnamen. Het boek is o.a. beschikbaar in het Gemeentearchief in Amsterdam. Als voorbeeld gaf de spreekster de naam Kersdongen die werd aangetroffen als de plaats van herkomst van een persoon die in Nederland trouwde. Het kostte veel speurwerk om er achter te komen dat de man geboren was in Gerstungen.

Net als bij ons bestaan er ook in Duitsland behalve de BS en de kerkboeken vele andere bronnen zoals notariële archieven, betaallijsten, belastinggegevens enz. Een bijzonderheid is dat men in stadsarchieven soms de rede kan aantreffen die bij een begrafenis is uitgesproken. Zulk een rede bevat dan vaak interessante gegevens over de overledene of zijn nabestaanden.

Een groot probleem kan zijn het lezen van het oude Duitse schrift. Al enkele malen is geprobeerd in Nederland hiervoor een cursus te organiseren doch de belangstelling is niet groot genoeg om zo'n cursus kostendekkend te maken.

De WGod heeft in haar 25-jarig bestaan drie publikaties verzorgd: Gids I, een simpel begin met praktische gegevens; Gids II, een grote verzameling van titels, auteurs en vindplaatsen van Duitse uitgaven, en Familienforschung im deutschen Grenzraum zu den Niederlanden", een Duitse uitgave ter gelegenheid van het jubileum in 1992.

De WGod houdt tweemaal per jaar een ledenvergadering in Utrecht waar interessante onderwerpen aan de orde komen en veel gegevens worden uitgewisseld. Voorts verzorgt de Werkgroep vier maal per jaar de uitgifte van een mededelingenblad.

Men beschikt ook over een cartotheek, die is te vergelijken met onze Contactdienst. Er bestaan plannen om de gegevens van deze cartotheek en die van onze Contactdienst aan elkaar te koppelen. Dat zal echter nog enige tijd vergen omdat de cartotheekgegevens nog niet in een computer zijn opgeslagen.

Tot slot zij nog gewezen op het telefoonnummer 06-0418. Via dit nummer (te vergelijken met het nummer 06-8008) kunt u de telefoonnummers van archieven, kerken enz. in Duitsland opvragen. Ook hierbij is het belangrijk het "Postleitzahl" te vermelden.

Naschrift van de redactie

Mevrouw Van Loo reikte voorafgaande aan haar lezing een literatuurlijst uit. Wij willen onze leden in het bijzonder attent maken op een in deze lijst genoemde uitgave van het Centraal Bureau voor Genealogie:

J.G.J. van Booma. Genealogisch onderzoek in Duitsland. '5-Gravenhage, 1987.152 bladzijden, geïllustreerd. ISBN 90-70324-37-7.

Voorts kunnen wij niet nalaten met trots te vermelden dat ook het verenigingscentrum van de NGV de leden veel te bieden heeft op het gebied van onderzoek in Duitsland. Zo vermeldt de zojuist verschenen Inventaris Periodieken meer dan 150 Duitse titels van periodieken, terwijl ruim 10 bladzijden nodig waren voor het vermelden van overige reeksen en series.

De Dienst Heraldisch Archief beschikt over een aantal belangrijke Duitstalige boekwerken, waarvan de 43 delen van het bekende Siebmacher's Grosses Wappenbuch een indrukwekkend bezit vormt. Bij de Bibliotheek Boeken werd ons desgevraagd binnen de kortste keren een lijst geleverd, die te omvangrijk is om hier te publiceren. Naast de hierboven genoemde uitgaven van de WGod en het CBG beschikt de bibliotheek over boeken op uiteenlopend gebied zoals topografie, oorkonden, onderwijs, geschiedenis, maritieme zaken, militaire zaken, DTB-registers en inventarissen.

DANK ZIJ DE GETUIGEN

Een bekende fout van beginnende genealogen is het over het hoofd zien van relevante gegevens in akten, zoals de namen van getuigen en het geboorte- of sterfhuis.

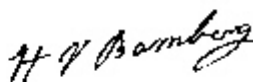
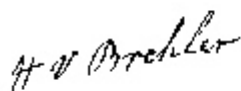
Bij het samenstellen van mijn kwartierstaat maakte ik destijds ook veelvuldig die fout. Daardoor ontgingen mij oplossingen van problemen.

Zo beperkte ik mij bij het noteren van gegevens uit een geraadpleegde akte tot Willemina Brehler, geb. Hattem 18-8-1826, dr. van Willem Brehler en Janna Schoonhoven. Blij de ouders van Willemina gevonden te hebben, ging ik (dus) onmiddellijk op zoek naar het huwelijk van Willem Brehler en Janna Schoonhoven. Dat is immers de meest aangewezen manier om de grootouders van Willemina te vinden en dus het aantal kwartieren op te voeren.

Jammer, een huwelijk van Willem Brehler was niet te vinden.

Wel vond ik een huwelijksakte waaruit bleek dat Janna Schoonhoven op 6-5-1825 te Hattem huwde met ene Willem Bambergen. Maar dat was naar mijn mening niet de vader van Willemina Brehler. Na diverse mislukte pogingen om Willem Brehler in een huwelijksregister op te sporen, legde ik mij erbij neer dat via deze weg geen oplossing beschikbaar was.

Recentelijk ben ik begonnen de in mijn dossiers aanwezige kopieën van akten nog eens door te nemen en allerlei details beter te verwerken dan ik in het verleden deed. Bij deze inhaalslag trok de wat ongebruikelijke voornaam van één van de getuigen bij de aangifte van de geboorte van Willemina Brehler mijn aandacht. Het betrof ene Hendrik Vedder Brehler, oud vijfendertig jaren, mr. schoenmaker. En toen ik de eerdergenoemde huwelijksakte van Willem Bambergen en Janna Schoonhoven weer onder ogen kreeg, viel mij onmiddellijk op dat zij als getuigen o.a. ene Hendrik Vedder Bamberg hadden meegebracht naar het stadhuis. Dat kon toch welhaast niemand anders zijn dan Hendrik Vedder Brehler! Vergelijking van de handtekeningen (let o.a. op de schrijfwijze van de hoofdletter H),

bracht het overtuigende bewijs en rechtvaardigt de aanname dat Willem Brehler dezelfde is als Willem Bamberg (ook geschreven als Bambergen). Vergelijking van de handtekeningen van laatstgenoemde(n) zou nog als aanvullend bewijs hebben kunnen dienen, ware het niet dat in beide betreffende akten wordt vermeld dat de vader van Willemina Brehler niet kon schrijven. Daar staat tegenover dat de gegevens betreffende de leeftijd van de ouders van Willemina in de doopakte en in de huwelijksakte, en de overeenkomst van de namen zo evident zijn, dat ik mijzelf alleen al op grond daarvan eerder had behoren af te vragen of Willem Brehler en Willem Bambergen niet dezelfde persoon waren.

Hoe dat ook zij, dankzij de getuigen kon ik mijn kwartierstaat uitbreiden met de ouders van Willem Bambergen: Martinus Bambergen, gepensioneerd militair, en Johanna Agnes Breunis.

DANK ZIJ DE GETUIGEN

Alhoewel, een gepensioneerd militair levert welhaast per definitie een genealogisch probleem op. Maar goed, dat is de rijkdom van de genealoog:

elke oplossing van een probleem levert als regel tenminste één nieuw probleem op.

F.G.M. Manche

HET AANKLEDEN VAN EEN KWARTIERSTAAT

Bij het maken van kwartierstaten probeer ik altijd zoveel mogelijk bijzonderheden van de gevonden personen te vinden en te publiceren. Zo vond ik van het echtpaar Berend de Buisonet en Catharina de Wrede verschillende gegevens in familieaantekeningen in de collectie H.H. Roëll, aanwezig bij het CBG. Een paar voorbeelden:

"Anno 1627 den 2 November op een Freijdach smorgens tussen 9 en 10 ueren is mijn vader Bernardt Buissonnet in de Heeren gherust, achterlatende

veertien levendige kinders, welke naemen hier naer volgen 1e Johanna, 2e Jacop, 3e Maria, dese drie had mijn vader saliger bij zijn eerste vrou; dese nae volgende zijn geprokeriert bij zijn tweede vrou, 4e Catharina, 5e Andries, 6e Elisabeth, 7e Melgert, 8e Anna, 9e Gerrit, 10e Hendrik, 11e Gerbert, 12e Maria, 13e Jan, 14e Herman, daer hebben noch vier boven dit getal geweest maer zijn bij leven van mijn vader saliger gestorfen, weicken aldus genant waeren, Jan, Catharina, Hermen, Gertruit, samen achttien."

en

"Anno 1636 is mijn suster Marie gestorfen, en negentien weeken daer naer zijn mijn broers Hendrick, Melgert ende Gerrit, dese vier aen de bedroefde siekte der pestillentie gestorfen."

Over een ander echtpaar, Jan Bowier en Anna van de Walle, vond ik een resolutie van de magistraat van Zutphen van 21 juli 1693 waarbij de secretarissen Wentholt en Haesebroeck geautoriseerd worden om na te gaan, aangezien gebleken was "dat de weduwe Bouwiers niet al te well bij verstant is ende sij oversuix als mede haere kinderen door anderen dienen gegouverneert te worden", wie de verpleging op zich kon nemen. Uit een resolutie van 23 juni 1696 blijkt dat de moeder in huis is gekomen bij Wendele van Brummen en de twee kinderen bij hun tante Helena Bowier (Gem. Archief Zutphen).

B. Meeboer